

Anca Georgescu

WWF-România

[www.openbordersforbears.org](http://www.openbordersforbears.org)

[www.wwf.ro](http://www.wwf.ro)



**WWF** for a living planet®

Cunoșteam Sighetul din documentarele comunismului, iar de Muzeul Maramureșului nu auzisem niciodată. Să aflu că există nu mi-a folosit la mare lucru. Mă aflu de câteva luni într-un periplu încăpățânat prin țară, țara aceea despre care învățasem toată copilăria că e cea mai frumoasă, că are oamenii cei mai harnici și mai primitivi. De ani mulți, acestei țări frumoase și oamenilor ei harnici, le erau la îndemână sumele uriașe ale fondurilor europene, deschiderea către orice țară din Europa sau de aiurea, neînchisoarea, libertatea.

Tuturor ne erau la dispoziție acțiunea, construcția, călătoria, mai binele propriu, bunăstarea comună. Cu toții, când vorbeam la televizor, aveam planuri, strategii, teorii, știam ce avem de făcut, ce trebuie făcut și ce urmează să facem. Așa erau lucrurile în mintea mea și în televizoarele mele, când am hotărât să fac turism românesc, altul decât *la mare* și *la munte*. Unde să mergem? am zis. În Bucovina! Un tărâm cântat și laudat, poleit cu aurul trecutului, al tradițiilor, al folclorului și istoriei.

Cumpăr, pe bază de fotografii și text, un pachet turistic la Câmpulung Moldovenesc. Pensiunea urma să fie o bucată de rai bucovinean, iar turistul urma să viziteze un muzeu al satului, unul al ouălor încondeiate unde să și învețe meșteșugul, un muzeu al lingurilor, senzațional, spunea pachetul. Hotărârea patriotică de turist deja își găsea confirmarea și îmi era rușine că nu mă gândisem mai devreme la asta, în loc să îngraș pensiunile și bugetele altor țări apropiate.

Pensiunea pitorească? Fusese fotografiată dintr-un singur unghi, toate celelalte unghiuri erau lipite de un bloc muncitoresc, în raiul bucovinean al unui oraș sărac și murdar, Câmpulung Moldovenesc. Proprietara pensiunii era o doamnă drăguță, care-și pusese tot sufletul în binele interior al pensiunii, devreme ce exteriorul, pe care nu-l putea controla, îi făcea atâta rău. Muzeul etnografic? Dacă te încumetai să mergi pe jos cale lungă, pe drumul de centură neasfaltat, pe lângă camioane vâjânde și câini flămânzi ai nimănui, dacă stăteai cu ochii-n patru după o plăcuță ilizibil ruginită, ajungeai, epuizat, acasă la Ioan Grămadă, un om fabulos, care făcuse muzeul singur, îl prezenta singur, îl iubea singur. În

curte, un câine bun se zbătea în lanț, înăuntru, o indiancă din filme artistice, se zbătea într-o splendoare de costum tradițional românesc. Domnul Grămadă, în zbaterea celor mai bune intenții, decupase capul acestei doamne dintr-un afiș și înfipsese cartonul în gulerul costumului, pentru ca acesta din urmă să capete viață.

Muzeul lingurilor de lemn? L-am găsit cu greu. Era, de fapt, domiciliul, moștenit cu tot cu exponate, al unui domn, și el bine intenționat. Domnul era la masă când am bătut la ușă. Ne-a primit mestecând circumspect, ne-a ghidat rece. Nu avea vizitatori aproape niciodată. Exponatele? Prea greu de descris în cuvinte. Un tezaur. Două etaje de linguri și obiecte de bucătărie, din toate timpurile și locurile, de la toți oamenii, din toate istoriile. Lingura cu care a mâncat Ion Sadoveanu. Sau era Ștefan cel Mare? Sau Ion Creangă? Penibilul situației în care deranjezi un om de la masă ca să vizitezi o atracție locală, împiedică deliciul experienței de vizitare și memoria. La sfârșit, întreb dacă se plătește. Domnul spune că numai dacă vreau și doar cu cât pot.

Muzeul lemnului? E închis. Am întârziat, e deja amiază, ora cincisprezece.

Ouăle încondeiate? Și aici, cele câteva mii de exponate, fiecare în parte o comoară națională, sunt de fapt proprietatea și pasiunea personală ale unei doamne. Care, momentan, nu e acasă, participă la evenimente internaționale, de unde, de obicei, se întoarce acoperită de glorie. Ne conduce mama doamnei, care se scuză permanent că e frig. Într-adevăr, e atât de frig că renunț la ultima parte a expoziției, de frica pneumoniei. Încălzirea continuă a camerelor de expoziție pe care prea puțini o vizitează, ar costa enorm și familia nu-și permite asta.

Un alt demers asemănător în gând și faptă a fost chiar în Maramureș. Mi-era aproape rușine că nu fusesem niciodată la Săpânța. *Tezaur-ul folcloric* și alte emisiuni tematice mă duseseră acolo, de-a lungul anilor, de atâtea ori, încât credeam că am văzut deja tot, știu tot, acolo e o nestemată românească, prețuită și îngrijită pe măsura valorii ei, de asemenea indescritibilă. Totuși, nimeni nu-mi spusese de prosoapele de plajă vândute la intrare. Nici de brelocurile cu Isus Christos vândute înăuntru. Nici de starea drumului. Nici de panoul de afișaj din fața primăriei, în alte vremuri, un cerc pionieresc de traforaj ar fi făcut unul mai bun.

Experiențele de acest soi și dătătoare de asemenea gânduri s-au adunat cu fiecare pas turistic făcut în țara mea frumoasă, cu oameni harnici și buni. Mă suspectez de o dislexie aparte în fața frumuseții, hărniciei, bunătații. Tocmai de aceea, la ora scrierii acestor rânduri, mă îndrept spre extrema opusă. Nu mai vreau să văd locuri laudate, priveliști cântate.

Aici mă găsesc când primesc invitația de a vizita Muzeul Maramureșului. Parcă nu m-aș duce. Mă mulțumesc cu a-i cunoaște oamenii care i-au construit istoria.

Mă aflu, în calitate de ofițer de comunicare al WWF - România, la un seminar organizat de noi, la Sighet, pe tema managementului populației de urs brun, în zona transfrontalieră a Maramureșului. Invitații, peste 20, se prezintă. Spontan, mai mult de trei sferturi mulțumesc Martei și lui Iosif Béreș, aflați cu modestie printre participanți. Cineva spune: „Fără domnul Béreș, noi n-am fi fost biologi.” Altcineva întreabă: „Dacă n-ar fi fost doamna Béreș, noi unde-am fi fost?”. Marta și Iosif Béreș, astăzi pensionari, au fost mai mult de patruzeci de ani, muzeografi la Muzeul Maramureșului și biologi de teren. Doamna Béreș, din lumina ferestrei, se scuză că tușește și răspunde elogiilor: „Ei, ce să facem, asta a fost pasiunea noastră.” Domnul Béreș tace mult, apoi, când vorbește, rar, tăcem cu toții.



*Foto Vasile Timur Chiș*

Seara, doamna Béreș se retrage devreme. A doua zi va pleca la Paris. Cu domnul, credem noi. Nu, ne lămurește el, drumul lui de a doua zi e spre alte părți ale României, pe teren. Ale României celei frumoase sau doar domnul Béreș e un om harnic și bun? Ca român tânăr, nu mai îndrăznesc să-mi răspund.

Mă îndrept spre Timur Chiș, muzeograf al aceuiași Muzeu al Maramureșului. Îmi plac patima lui, spiritul critic și amărăciunea cu care vorbește și îmi arată un soi de monografie a zonei, editată de Ministerul Turismului din țara mea frumoasă. Monografia, un volum gros, ar fi, poate, ceva, dacă la ceva-ul acesta ai ajunge, trecând de necazurile de formă: ortografia, sintaxa, punerea în pagină, toate suferă. Discuția aceasta e însă trecătoare între noi. Îl ascult pe Timur vorbindu-mi despre muzeu, despre oamenii lui. Despre necazuri din trecut și planuri de viitor. Despre o lucrare

a lui, cu Maramureșul drag, nu vorbește mult. Volumul e impecabil, curat, îl ții minte. E genul de carte pe care vrei s-o ai în casă, pentru copiii tăi. Dar când îi spui asta, Timur lasă ochii-n jos: „Ei, ce să fac,— zice el — asta e pasiunea mea.”Nu își dă seama că tocmai a rostit cuvintele din ajun, ale doamnei Beres.



*Foto Vasile Timur Chiș*

Acest tip de experiență, în care părțile sunt perfecte, totuși întregul e profund dizarmonic, e oare una particular românească sau general omenească? Această e întrebarea frustrantă cu care, cred, orice intenție bună pornește la drum în România. Oricât de bun ar fi un proiect, va reuși punerea lui în practică să schimbe ceva în întregul lucrurilor? E și întrebarea noastră, a celor de la WWF - România, atunci când aducem în Maramureș proiectul „Granițe deschise pentru urșii din Carpații României și Ucrainei”. Iată cum arată inițiativa noastră, prin ochii celor care o pun în practică:

Cristian-Remus Papp, coordonatorul regional al proiectului:

*„Proiectul este esențial pentru conservarea biodiversității din regiunea Maramureșului, aflată în continuu declin din cauza prevalenței economicului asupra valorilor naturale. Studii ca cele propuse în proiect nu au mai fost realizate până acum în zonă, de aceea rezultatele vor putea fi folosite atât pentru conservarea urșilor bruni, cât și a altor grupe de animale sălbatice.”*

Bohdan Prots, manager de proiect în Ucraina:

*„Noi considerăm Maramureșul o regiune și nu o simplă parte a unei țări și, spunând asta, mă gândesc la valorile naturale și culturale ale zonei. Vorbim de o cultură umană și o biodiversitate unice. Așa că unul din*

*obiectivele echipei e să îndepărtăm cortina de fier, în primul rând pe aceea din mințile noastre și facem asta prin cooperare în domeniul științei, dar și al managementului de proiect. Scoatem la lumină pentru public, pentru guverne și pentru comunitatea internațională, problemele socioeconomice și de mediu ale regiunii transfrontaliere și arătăm cum se pot ele rezolva; e vorba de braconaj, comerț ilegal sau bariere artificiale între comunitățile rurale de pe malurile Tisei.”*

Sunt acești oameni sinceri, profesioniști și animați de cele mai bune intenții? Cu siguranță, da!

În luna mai a acestui an, Costel Bucur, directorul departamentului Păduri și Arii protejate al WWF, Programul Dunăre-Carpați, departament care gestionează proiectul, participă la acțiunea de capturare a celui de-al patrulea exemplar de urs brun care va purta aparatură de monitorizare, servind astfel obiectivelor proiectului și, sperăm noi, ale speciei sale. După noaptea petrecută în preajma ursului și a echipei de capturare, Costel Bucur povestește:

*„De când mă știu, am văzut câțiva urși. Nu am emoții când intru în inima codrului, pentru că știu că urșii mă simt dinainte și nu-și pun mintea cu mine. Deși eram într-un loc pe care-l cunosc ca-n palmă, acum a fost altfel. Am primit un telefon, la 12.30, că ursul e în cușca de la Bardău, câțiva kilometri buni în amonte de Vișeu de Sus, pe valea Vaserului. Într-o oră se gonea din mai multe colțuri de țară spre marginea ei de nord.*

*Am ajuns în gara Căii Ferate Forestiere la ora 23.00 și, mulțumită Ocolului silvic Vișeu, o oră jumate' mai târziu eram în stația Bardău. Vasile Vlad, șeful ocolului, ne aștepta afară, emoționat. Vorbeam puțin, cântărindu-ne bine cuvintele. Nu spunea nimeni de ce, însă știam cu toții că regele locurilor ăstora era 500 de metri în amonte. La ora 1.00 în noapte ne îndreptam spre el, să-l rugăm a ne ajuta să-i înțelegem drumurile. De la 300 de metri depărtare, prezența lui domina totul în jur.*

*Când ne-am apropiat la 50 m și-a dres vocea o dată, făcând să dispară și ultimele șoaapte dintre noi. Anesteziat, s-a așezat cu demnitate pe burtă, scoțându-și o labă în afara cuștii, pentru a se simți, probabil, măcar parțial, în libertate. Respira greu. Știam că ne vede și ne aude. I-am acoperit ochii, cerându-ne parcă iertare pentru tot ce făceam. Am ajutat la prinderea colarului cu o concentrare de care nu mă credeam în stare. Apoi i-am măsurat distanța între urechi. A fornăit o dată și asta mi-a înghețat sângele-n vine. Nu îmi venea să cred că ating creștetul regelui, pe domeniul lui, în toiul nopții.*

*Mi-am înțeles însă, încă o dată, marea șansă, dar și micimea și nimicnicia. L-au trezit apoi și am plecat. În tăcere. Dimineața am revenit și am văzut c-a plecat, să ne arate drumul.”*

Este acest om sincer, profesionist și animat de cele mai bune intenții? Cu siguranță, da! „Îți mulțumim, Bardău, și promitem să nu-i lăsăm să vă ciuntească din regat!”, spune el în încheierea poveștii din noapte și

concentrând în câteva vorbe, toată filozofia proiectului, întreaga esență a obiectivelor sale științifice și comunitare.

Așadar, din nou, părțile sunt perfecte. Va cădea oare peste ele blestemul întregului dizarmonic?

Există specialiștii, știința lor, avem resursele, acțiunile, colaborarea. Sinceritatea și cele mai bune intenții. Și totuși, ne temem că ne vom pierde urșii, aceia pe care multe alte țări europene îi mai au doar în filme, în fotografii, în amintire. Ne temem că și noi, peste nu atât de mulți ani, vom mai avea urși doar la Muzeul Maramureșului. Vom merge atunci mai însuflețiți să-l vizităm?

Ce ne lipsește pentru armonia întregului? Un simplu ofițer de comunicare, chiar și al WWF - România fiind, nu poate decât atât, să comunice această întrebare. Cu sinceritate și cele mai bune intenții.